

A 2018-as IgNobel-díjak: szív küldi szívnek

Az IgNobel-díjak 28. átadó ünnepségét 2018. szeptember 13-án tartották a Harvard Egyetemen. A teljes műsor videófelvétele szokás szerint megtekinthető az interneten (<https://www.youtube.com/watch?v=GQqZVthHyuA>).

A program központi fogalma ebben az évben a szív volt, s felépítésében követte a már majdnem három évtizede kialakult hagyományokat. A díjátadást legközelebből – egyenesen a színpadról – négy valódi Nobel-díjas tekintette meg felettebb derűs hangulatban: Eric Maskin (közgazdaságtan, 2007), Wolfgang Ketterle (fizika, 2001), Oliver Hart (közgazdaságtan, 2016) és Michael Rosbash (orvostudomány, 2017). Az egyenként két szóból álló *Welcome, welcome és Goodbye, goodbye* nyitó-, illetve záróbeszéd megtartására az elmúlt évekhez hasonlóan egy nagy szaktekintély, Jean Berko Gleason nyelvészeti pszichológus kapott felkérést. Suzana Herculano-Houzel *Az agy*, Dakota McCoy *Szuperfekete az állatvilágban*, Natalia Berry *Kardiológia*, Oliver Hart *Nem teljes szerződések*, Pardis Sabeti pedig *Vírusevolúció* címmel tartott 24/7 előadást: ezek lényege, hogy a szigorúan szakmai előadás teljes szövegét 24 másodpercben mondják el, majd 7 szóban közérthető összefoglalót is adnak róla a végén. 1996-tól kezdve minden évben megtartják egy (legalább is részben) tudományos témájú miniópera ősbemutatóját is; 2018-ban ennek a címe *Az összetört szívek operája* volt.

A 2017-es szünet után 2018-ban a kémia ismét visszatért a díjazott tudományágak közé. Az elismerést Paula Romão, Adília Alarcão és a néhai César Viana portugál kutatók kapták egy 1990-ban publikált munkáért, amely az emberi nyál tisztítószerként való felhasználására összpontosított (*Human Saliva as a Cleaning Agent for Dirty Surfaces*, *Studies in Conservation*, Vol. 35, 1990, pp. 153–155). A részletes vizsgálatok több különböző kromatográfias módszert használtak fel. Az eredmények azt mutatták, hogy a tisztításra felhasznált nyálban messze az amiláz enzim hatása a legjelentősebb, így elsősorban poliszacharid-szennyezések esetében lehet a hatás jobb, mint a tiszta vízé. A szerzők – egyedülként a 2018-as elismerést elnyerők közül – nem vettek részt személyesen az ünnepségen, de egy videóüzenetben elfogadták és megköszönték az IgNobel-díjat.

A további kilenc díjazott tudományág és munka:

- Orvostudomány: Marc Mitchell és David Wartinger, akik hülámvasutazás segítségével próbálták meg elősegíteni a vesekövek kiürülését (*Validation of a Functional Pyelocalyceal Renal Model for the Evaluation of Renal Calculi Passage While Riding a Roller Coaster*, *The Journal of the American Osteopathic Association*, Vol. 116, 2016, pp. 647–652).
- Antropológia: Tomas Persson, Gabriela-Alina Sauciu és Elaine Madsen, akik egy állatkerti megfigyelés-sorozatban azt mutatták ki, hogy a csimpánzok nagyjából ugyanolyan gyakran és ugyanolyan jól utánozzák az embereket, mint az emberek a csimpánzokat (*Spontaneous Cross-Species Imitation in Interaction Between Chimpanzees and Zoo Visitors*, *Primates*, Vol. 59, 2018, pp. 19–29).

- Biológia: Paul Becher, Sebastien Lebreton, Erika Wallin, Erik Hedenstrom, Felipe Borrero-Echeverry, Marie Bengtsson, Volker Jorger és Peter Witzgall, akik részletes kísérletekkel igazolták, hogy a borszakértők pusztán a szaglásukkal megbízhatóan érzékelik egyetlen légy jelenlétét is egy pohár borbán (*The Scent of the Fly*, *Journal of Chemical Ecology*, Vol. 44, 2018, pp. 431–435).
- Orvostudomány-oktatás: Akira Horiuchi és Yoshiko Nakayama, akik néhány szakértő beteg önmagán, ülő helyzetben elvégzett vastagbéltükrözésének tapasztalatairól számoltak be (*Colonoscopy in the Sitting Position: Lessons Learned From Self-Colonoscopy by Using a Small-Caliber, Variable-Stiffness Colonoscope*, *Gastrointestinal Endoscopy*, Vol. 63, 2006, pp. 119–120).
- Irodalom: Thea Blackler, Rafael Gomez, Vesna Popovic és M. Helen Thompson, akik azt bizonyították, hogy az összetett készülékeket használó emberek nagy többsége nem olvassa el a használati útmutatót (*Life Is Too Short to RTFM: How Users Relate to Documentation and Excess Features in Consumer Products*, *Interacting With Computers*, Vol. 28, 2014, pp. 27–46).
- Élelmiszer-tudomány: James Cole, aki meggyőző számítások segítségével igazolta, hogy egy emberi kannibál étrend kalóriaértéke jelentősen kisebb, mint más, szokásosabb étrendeké (*Assessing the Calorific Significance of Episodes of Human Cannibalism in the Paleolithic*, *Scientific Reports*, Vol. 7, 2017, No. 44707).
- Béke: Francisco Alonso, Cristina Esteban, Andrea Serge, Maria-Luisa Ballestar, Jaime Sanmartín, Constanza Calatayud és Beatriz Alamar, akik az autózás közben elkövetett kiabálás és káromkodás gyakoriságát, okait és hatásait vizsgálták meg (*Shouting and Cursing While Driving: Frequency, Reasons, Perceived Risk and Punishment*, *Journal of Sociology and Anthropology*, Vol. 1, 2017, pp. 1–7).
- Reprodukciós orvostudomány: John Barry, Bruce Blank és Michel Boileau, akik a férfi nemi szervek megfelelő működésének vizsgálatára postai bélyegek használatán alapuló módszert dolgoztak ki (*Nocturnal Penile Tumescence Monitoring With Stamps*, *Urology*, Vol. 15, 1980, pp. 171–172).
- Közgazdaságtan: Lindie Hanyu Liang, Douglas Brown, Huiwen Lian, Samuel Hanig, D. Lance Ferris és Lisa Keeping, akik a túl követelőző főnökök elleni bosszúállás vudubábat felhasználó módszerének hatékonyságát vizsgálták meg (*Righting a Wrong: Retaliation on a Voodoo Doll Symbolizing an Abusive Supervisor Restores Justice*, *The Leadership Quarterly*, Vol. 29, 2018, pp. 443–456).

Ha valaki az 2018-ban nem fért be a díjazottak közé, semmi képpen ne szakadjon meg a szíve: 2019. szeptember 12-én, a következő átadón újra reménykedhet.

Lente Gábor